

AFIRMAREA BIBLIOTECII CA SPAȚIU PUBLIC ÎN CONTEXTUL EXTINDERII ACCESULUI LA INFORMAȚIA DE INTERES PUBLIC

Olesea COBLEAN

Evoluția permanentă a organizării sociale, schimbările survenite în societatea contemporană, informațională aduc un nou mod de percepere și receptare a activității bibliotecilor. Importanța socială a bibliotecii crește concomitent cu democratizarea societății. Astfel, conceptul de „bibliotecă socială incluzivă”, bazată de atribuțiile de socializare, informare și educație continuă, protecție și reabilitare socială etc., atribuie bibliotecii statutul de „spațiu” deschis tuturor, „spațiu public al comunicării”, de socializare și coeziune socială [3, p.306].

Conceptul de „spațiu public” raportat la bibliotecă nu se identifică printr-o cercetare care ar sintetiza abordările teoretice și contextele în care este descris raportul bibliotecă – spațiu public. *Imaginea bibliotecii ca spațiu public se conturează pornind de la contextul educațional și cultural al societății.* Totodată, trebuie luate în considerație și valorile sociale care, într-un final, reprezintă opinia publică vizavi de locul bibliotecii în societate și poziționarea fermă a instituției de bibliotecă pe piața informațională.

Perceperea adecvată a „spațiului public” poate fi stabilită prin asocierea cu locurile vieții cotidiene, cum ar fi: casa, strada, locul de activitate profesională, cadrul de studiu și cercetare, „elemente care creează cercuri,

trasează itinerare, semnalizează înaintări și întoarceri, opriri și accelerări, înregistrează transmițeri și transformări” [3, p.305]. Cadrele enumerate urmează a fi interpretate prin prisma influenței bibliotecii și determinării rolului acesteia în socializarea umană și coeziunea socială.

Etimologic, termenul „spațiu public” poate fi dovedit făcându-se referință la esența determinativă a termenului „spațiu” și „public”. De asemenea, se poate face o deducție distinctivă rezultând din obiectul existențial și funcțional al instituției, reprezentat de „informație” și „document”. Simultaneitatea utilizării informației/documentului în activitatea instituțiilor de bibliotecă expune dovada conceptuală privind sintagma „bibliotecă – spațiu public”.

Primele atestări ale cuvântului „public” în forma „publică” apar, conform *Dicționarului împrumuturilor latino-romanice în limba română* (București, 1992) în 1705, la Dimitrie Cantemir, cu două sensuri: „Sfat domnesc, divan, sfatul a toată cetatea, boierimea” și „țară”, stat”. Noțiunea de *public*, în sensul de mulțime a cetățenilor care se bucură de o binefacere sau participă la o acțiune comunicațională, ca și noțiunea de *publicitate*, apare în primele decenii ale secolului XIX, adică odată cu clasa burgheză.

Cuvântul „public” având rol de atribut, este înregistrat ca neologism în 1966, în *Dicționarul de neologisme*, și comportă ideea de „țară, „stat”. Așadar, *public* desemnează ceva „de stat, care privește tot poporul, care aparține întregii națiuni” [1, p.16].

Din perspectivă comunicațională, *spațiul public* se asociază cu comunicarea publică instituționalizată. Sultana Craia, în *Comunicarea și spațiul public la români*, asociază „spațiul public” cu „sfera publică burgheză”, caracterizată de Jurgen Habermas ca „sfera persoanelor private reunite într-un loc public”. Astfel, se poate determina sensul pe care îl implică: „participare”, „reunire” și „loc fizic”. Se consideră că *spațiul fizic și figurativ* s-a constituit în Occident în cursul secolului al VIII-lea, deși locurile și instituțiile publice (grădina, biblioteca, muzeul, școala publică) s-au dezvoltat îndeosebi în secolul al XIX-lea [4, p. 9].

Studii recente, unele traduse și în limba română, cuprinse în volumul coordonat de Isabelle Paillart – *Spațiul public și comunicarea* (Iași, 2002), face legătură cu ceea ce numim „spațiu public” de „comunicare” și de „vizibilitate”. Este *public* ceea ce este vizibil. Vizibilitatea este conferită de diferite instituții de informare și de documentare, ca biblioteca, mass-media sau, în general, instituțiile infodocumentare ș.a. [5, p.10].

Spațiul public se formează prin practici de comunicare și relaționare care permit vizibilitatea unor puncte de vedere diferite și a problemelor relevante pentru societate. Unul dintre reperele principale în definirea spațiului public rămâne *modelul normativ* introdus de filosoful german Jurgen Habermas în diferite etape ale publicisticii sale [5, p.43].

Literatura anglo-saxonă face distincție între *spațiul public* și *sfera publică*. Sfera publică se referă la practici de comunicare deliberative și, implicit, la democratizarea accesului la opinie în societate, colectivitate etc. Spațiul public este folosit într-un sens mai larg, inclusiv pentru diverse forme ale așa-numitului domeniu public (spații urbane, spații instituționale etc).

Aceeași interpretare poate fi regăsită și la autorii francezi.

Într-o accepțiune general-admisă, „spațiul public” desemnează *dezbaterile problemelor de interes public*, comunicarea astfel organizată, încât actorii ei sunt obligați să folosească instrumentele argumentației și să se plaseze în favoarea intereselor generale. *Spațiul public* este „locul” participării publice, înțelesă ca expresie a intereselor și deliberării, al deciziilor și al controlului societal (D. Reynie, 1996). Victor Moraru, citându-l pe B. Lamizat și A. Silem, descrie „spațiul public modern”, ca un „loc de circulație” unde se întâlnesc oameni, interese și idei. Este recunoscut ca unul *public, unde teritoriul sau clădirile aparțin comunității*. În acest *loc* se produc: schimburile de informații; actele de decizie; acțiunile instituțiilor ce reprezintă puterile instituționale și instituțiile sociale.

În contextul studiului de față, aceasta semnifică vizibilitate, transparență privind acțiunile pe care le desfășoară biblioteca pentru comunitate și în parteneriat cu comunitatea. Cetățenii pot influența gama serviciilor prestate de bibliotecă, încât să acopere așteptările și necesitățile lor.

Schimbarea axei priorităților bibliotecilor publice în vederea promovării și extinderii accesului la informația de interes public și a informației comunitare ar constitui liantul în deschiderea și democratizarea bibliotecii publice, dar și a comunității, în general. Extinderea accesului la informația publică prin intermediul bibliotecii nu se limitează doar la transmiterea informației de la sursa de informare la destinatar. Dialogul, asistența informațională, serviciile de referință, serviciile de consultanță și de consiliere conduc la „menținerea coeziunii comunității”, la educație pentru valorile comunitare/naționale etc., la susținerea problemelor majore cu care se confruntă societatea.

Ultimele investigații sociologice au scos în evidență mai multe carențe și inconveniențe în ceea ce privește gestionarea informației publice prin intermediul bibliotecilor. Opiniile bibliotecarilor din raioanele Călărași, Ungheni și Cimișlia, în special ale celor din localitățile rurale, au fost diferite și contradictorii vizavi de perceperea categoriei de informație publică, dar și de necesitatea cunoașterii informației de interes public, de posibilitățile de promovare, difuzare și utilizare a informației publice prin intermediul bibliotecii.

Transparența socială dată de instituțiile infodocumentare, dar și de cele media, punerea lor în scenă evidențiază expresia democratică, cea mai potrivită epocii actuale de „bibliotecă ca spațiu public”. Complexitatea

obiectivelor pe care biblioteca le pune în acțiune valorifică procesul de educație civică prin promovarea principiilor participative și socialorganizatorice, contribuind semnificativ la dezvoltarea incluziunii sociale. Implicarea instituției de bibliotecă în soluționarea problematicii comunitare în aspect informațional, facilitarea accesului la resursele informaționale publice determină poziționarea ei fermă în mediul social, obținând statutul *biblioteca – spațiu public* [4, p.6].

Referințe:

1. HAINES, Rosemarie. *Spațiul public și organizațiile. O abordare din perspectiva comunicării*. <http://www.rtsa.ro/files/TRAS-21-2008-5Haines.pdf>
2. KULIKOVSKI, Lidia. Sensul de spațiu. Un studiu comparat al percepției de către comunitate și profesioniști a bibliotecii ca spațiu public. În: *Învățământul superior și cercetarea – piloni ai societății bazate pe cunoaștere*, conf. șt int. Chișinău: CEP USM, 2006, p.305-307.
3. MIHALI, Ciprian. *Biblioteca un spațiu public?* <http://ciprianmihali.blogspot.com/2011/04/biblioteca-un-spatiu-public-1.html>
4. PAILLIART, Isabelle. *Spațiul public și comunicarea*. Iași: Polirom, 2002.
5. CRAIA, Sultana. *Comunicare și spațiu public la români*. București: Meronia, 2005.